

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı

AVRUPA İNSAN HAKLARI
MAHKEMESİ KARARLARI BÜLTENİ

(Seçme Kararlar)

Şubat - 2025

Sayı 40

İçindekiler

YAŞAM HAKKI.....	2
ÖZGÜRLÜK VE GÜVENLİK HAKKI	8
ADİL YARGILANMA HAKKI	12
ÖZEL VE AİLE HAYATINA SAYGI HAKKI	15
MÜLKİYET HAKKI	21

© Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Bülteni (Seçme Kararlar), Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup herhangi bir bağlayıcılığı bulunmamaktadır.

1

YAŞAM HAKKI

1. Öner / Türkiye¹ Kararı

Öz: *Başvuru, ölüm olayına ilişkin yürütülen soruşturmanın sorumluları ortaya koyabilecek yeterlilikte olmadığı ve uzun sürdüğü, bu sebeplerle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.*

Başvuranların yakını Ş.Ö., yasadışı ve şiddet içerikli bir eyleme katılmış, uyarılara rağmen eylemin sonlanmaması üzerine güvenlik güçleri olaya müdahale etmiştir. Ş.Ö., olaya müdahale eden iki zırhlı polis aracından birinin çarpması sonucu hayatını kaybetmiştir. Savcılık olayla ilgili soruşturma yürütmüş, Ş.Ö.'ye çarpan zırhlı araç sürücüsü hakkında ceza davası açmış, olaya müdahale eden diğer zırhlı araç sürücüsü hakkında kovuşturmaya yer olmadığını dair karar vermiştir. Başvuranların kovuşturmaya yer olmadığına dair bu karar üzerine Anayasa Mahkemesine yaptığı bireysel başvuru; olayla ilgili devam eden bir ceza davası bulunması ve böylece iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle reddedilmiştir. Bunun üzerine başvuranlar mevcut başvuruyu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine ("*AİHM veya Mahkeme*") sunmuşlardır.

Başvuranlar, AİHM önünde yaptıkları başvuruda temel olarak; yakınlarına araç çarpması üzerine gereken tıbbi tedavinin ivedilikle sağlanmadığını, yakınlarının olay yerinde bekletilerek ölüme terk edildiğini bu nedenle söz konusu olayda yakınlarına çarpan zırhlı araç sürücüsü dışındaki polis memurlarının da sorumlu olduğunu ancak yürütülen soruşturmanın sorumluları ortaya koyabilecek yeterlilikte olmadığını ve uzun sürdüğünü iddia etmişlerdir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Değerlendirmesi

AİHM, Ş.Ö.'ye çarpan araç sürücüsü hakkındaki ceza davasının derdest olduğunu göz önünde bulundurarak başvuranların bu kapsamdaki şikâyetlerini iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle kabul edilemez bulmuştur.

Olayda sorumluluğu olabilecek diğer polis memurlarının durumu bakımından yaşam hakkının esası kapsamında yaptığı değerlendirmede Mahkeme; soruşturma dosyasındaki telsiz kayıtlarına göre polis memurlarının başvuranların oğlunu yerde yatarken bulduktan sonra derhal olay yerine ambulans talep ettiklerini, başvuranların yakınının polis memurlarınca görülmesi ile sağlık ekiplerine teslim edilmek üzere polis aracına alınması arasında geçen yaklaşık 5 dakikalık sürenin devam eden şiddet olayları göz önünde bulundurulduğunda makul olduğunu, başvuranların oğlunun polis memurlarının kasıtlı eylemsizliği sonucu öldüğü sonucuna ulaşılamayacağı kanaatine varmış ve yaşam hakkının ihlâl edilmediğine karar vermiştir.

¹ Öner / Türkiye Kararı, no. 8875/22, 25 Şubat 2025. <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-241979>

AİHM, yaşam hakkının usul boyutu bakımından yaptığı değerlendirmede ise; Savcılığın olay meydana gelir gelmez resen soruşturma açtığını, otopsi raporu, Adli Tıp Raporu, kriminal raporlar ve telsiz konuşma raporları gibi gerekli delillerin toplandığını, olayın şüphelisi hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmesinin soruşturmanın etkisiz olduğu anlamına gelmeyeceğini, yürütülen soruşturmanın genel olarak yeterli ve hızlı olduğunu belirterek yaşam hakkının usul boyutunun ihlâl edilmediğine karar vermiştir.

2. Aydoğan / Türkiye² Kararı

Öz: *Başvuru, zorunlu askerlik hizmetini yerine getirirken silahıyla kendisini vurarak ağır yaralanan başvuranın yaşam hakkının ihlal edildiği şikâyetine ilişkindir.*

Başvuran, askere çağrılmadan önce Van Askeri Hastanesinde sağlık kontrolünden geçirilmiş ve askerliğe engel bir rahatsızlığının olmadığı tespit edilmiştir. Devamında askeri hizmete alınan başvuran, eğitim taburunda askeri eğitimini tamamlayarak 22 Ekim 2013 tarihinde, Şırnak'ta bulunan 172. Zırhlı Tugay 4. Hudut Bölük Komutanlığına katılmıştır. Başvuran, bu süreçte yetkililere herhangi bir sorunundan bahsetmemiştir. Başvuran askeri eğitimlerini ve atış görevlerini başarıyla tamamlamıştır.

Başvuran, gözetleme ve nöbet faaliyetlerini gerçekleştirmek üzere görevlendirildiği 3 Kasım 2013 günü, öğle arasından döndüğü sırada adına zimmetli tüfeğini kullanarak sol kolunun altına ateş etmiş ve olay sonucunda ciddi şekilde yaralanmış, sonrasında ise, ilgilinin askerliğe elverişli olmadığına karar verilmiştir. Yürütülen soruşturma neticesinde Şırnak Askeri Savcılığı, 5 Mayıs 2014 tarihinde, başvuranın silahla kendisine ateş etmek suretiyle yaralandığından üçüncü kişinin ceza sorumluluğuna gidilmesine ilişkin herhangi bir delil olmadığı gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir. Başvuran, bu karara karşı itirazda bulunmamıştır.

Yapılan idari soruşturma neticesinde başvuranın emniyet ve kaza önlenme talimatları hususunda bilgi almış olmasına rağmen, adına zimmetli tüfekle koltuk altına ateş ederek kendisini askerliğe elverişsiz hale getirmeye çalıştığı tespit edilmiştir.

Başvuranın, yaşadığı olayda idarenin hizmet kusuru bulunduğu iddiasıyla Askeri Yüksek İdare Mahkemesi nezdinde açtığı tam tam yargı davası; yaralanma ile askeri idareye yüklenebilir kusur veya ihmal arasında illiyet bağı bulunmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir.

Başvuran 17 Şubat 2016 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi 20 Kasım 2019 tarihli kararında; askeri yetkililerin

² Aydoğan / Türkiye Kararı, no. 2355/20, 11 Şubat 2025. <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-241732>

başvuranın kendine zarar verme yönünde gerçek bir risk taşıdığını bilemeyecekleri değerlendirilmesinde bulunarak, yaşam hakkının ihlâl edilmediği sonucuna varmıştır.

Başvuran AİHM önünde, kendisine göre ölümcül olan yaralanmadan askeri makamların sorumlu olduğunu ve yetkili makamların hayatını koruma görevini yerine getirmede ileri sürerek yaşam hakkının ihlâl edildiğinden şikâyet etmektedir.

Mahkemenin Değerlendirmesi

AİHM, yaşam hakkının esası bakımından yaptığı incelemede; başvuranın askerlik hizmetini normal şekilde sürdürmesini engelleyecek psikolojik bir sorun yaşadığına dair hiçbir delil bulunmadığını, başvuranın olay anına kadar gerçek ve yakın bir intihar veya kendine zarar verme riski taşıdığına işaret edecek davranışlar sergilemediği tespitini yaparak yetkili makamların başvurana ilişkin özel önlemler almayı düşünmeleri gerektiği sonucuna varamadığını vurgulamıştır. Mahkeme ayrıca -kendisi ile aynı kriterleri uygulayan Anayasa Mahkemesi gibi- idarenin iddia edilen kusuru ile zarar arasında bir nedensellik bağı görmediğini belirtmiştir. Mahkeme, yetkili makamları bu olayı önlemek için daha fazlasını yapmadıkları iddiasıyla suçlamanın onlara aşırı bir yük yüklemek anlamına geleceğini değerlendirmiştir. Sonuç olarak Mahkeme Sözleşme'nin 2. maddesi esas yönünden ihlâl edilmediğine karar vermiştir.

AİHM yaşam hakkının usul boyutuyla yaptığı incelemede ise: soruşturmadan sorumlu makamların olayları aydınlatma isteğinden şüphe duyulması için hiçbir sebep bulunmadığını, başvuranın kovuşturmaya yer olmadığına dair karara karşı itiraz etmediğini, hem savcılık hem de Yüksek Askeri İdare Mahkemesi tarafından yürütülen soruşturmanın bağımsızlık ve tarafsızlıktan yoksun olmadığını değerlendirmiş ve Sözleşme'nin 2. maddesinin usul yönünden de ihlâl edilmediğine karar vermiştir.

3. A.G / Türkiye³ Kararı

Öz: *Başvuru, başvuranın, şahsına karşı kişiyi hürriyetinden yoksun kılma ve cinsel saldırı suçlarının işlendiği iddiasıyla ilgili yaptığı şikâyet üzerine etkili bir soruşturma yürütülmediği iddiasına ilişkindir.*

14 Temmuz 2014 tarihinde on üç kişilik bir grup, öğrencisi olduklarını iddia ettikleri yoga merkezinin sahibi olan bir kişi (X) hakkında İstanbul Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunmuştur. Şikâyetçiler, X'in yoga eğitimi kisvesi altında kendilerini sosyal çevrelerinden ve ailelerinden uzaklaştırdığını, kendi markasını kullanarak yoga stüdyoları açmaya zorladığını, cinsel taciz eylemlerinde bulunduğunu ve maddi ve manevi olarak mağdur olduklarını iddia etmişlerdir. Aynı gün, söz konusu suç duyurusu dilekçesini veren şikâyetçilerden biri olmamakla birlikte, başvuran da benzer iddialarla bir şikâyette bulunmuştur.

Başvuran, X ile 2011 yılında bir yoga festivali sırasında tanıştığını, ondan çok etkilendiğini kendisinin de yoga eğitmeni olmaya karar verdiğini, X'in koşulsuz itaat duygusu aşılıyarak kendilerini "hipnotize" ettiğini, 2012 yılında yoga eğitmeni olduğunu, X ile bir franchise sözleşmesi imzalayarak yoga stüdyosu açtığını ve sık görüştükları dönemde onunla fiziksel temasta bulunduğunu ifade etmiştir. Başvuran, X'in kendisini hipnotize ettiğini ve psikolojik baskı uyguladığını, bunun sonucunda normalde yapmayacağı şeyleri yaptığını iddia etmiştir.

Savcılık tarafından yürütölen soruşturma sonucunda cinsel saldırı ve hukuka aykırı olarak kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma suçlarından kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir. Cumhuriyet savcısı, başvuranın şikâyetini iddia edilen olayların gerçekleşmesinden uzun bir süre sonra yaptığını ve ifadesinin soyut iddialara dayandığını belirtmiş, dava dosyasında X aleyhinde cezai kovuşturma başlatılmasını haklı çıkaracak hiçbir nesnel kanıt veya tarafsız tanık beyanı bulunmadığını ve başvuranın iddialarının soyut nitelikte kaldığı sonucuna varmıştır.

Başvuran bu karara itiraz etmiş, 26 Ekim 2015 tarihinde Düzce Sulh Ceza Mahkemesi başvuranın itirazını reddetmiştir.

Başvuran 16 Aralık 2015 tarihinde Anayasa Mahkemesine başvurmuştur. Anayasa Mahkemesi, 6 Ocak 2017 tarihli kararıyla başvuranın şikâyetlerinin açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle kabul edilemez bulmuştur. Anayasa Mahkemesi ayrıca, gecikmeksizin başlatılan soruşturmanın makul bir süre içinde tamamlandığını, başvuranın iddialarının yeterli

³ A.G / Türkiye Kararı, no. 36024/17, 21 Ocak 2025. <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-242024>

bir incelemeye tabi tutulduğunu, soruşturma belgelerine erişebildiğini ve sürece katıldığını gözlemlemiştir.

Başvuran AİHM önünde, şikâyetine konu olayla ilgili etkili bir soruşturma yapılmadığını iddia etmiştir.

Mahkemenin Değerlendirmesi

AİHM, başvuranın şikâyetlerini Sözleşmenin 3. ve 8. maddesinin usul boyutu bağlamında incelemiş, başvuranın şikâyeti üzerine soruşturmanın ivedilikle başlatılmış olduğunu, mağdur, şüpheli ve tanık beyanlarının alındığını, Savcılığın iddialara ilişkin delillerin toplanması için ayrıntılı talimat verdiğini ve delilleri toplamak için yeterli çabayı gösterdiğini belirtmiştir.

AİHM, soruşturma dosyasındaki belgeler ve kararların, iddialara ilişkin etkili bir soruşturma yürütüldüğü ve olayın koşullarının incelendiğini gösterdiğini ifade ederek başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle oybirliğiyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

2

ÖZGÜRLÜK VE GÜVENLİK HAKKI

4. Erkan Aydın / Türkiye⁴ Kararı

Öz: Başvuru, başvuranın PKK'nın çağruları üzerine düzenlendiği iddia edilen bir gösteriye katıldığı ve bu gösteri sırasında güvenlik güçlerine el yapımı patlayıcı ile saldırı girişiminde bulunduğu şüphesiyle tutuklanması ve yapılan yargılama sonucunda mahkûm olması üzerine yaptığı bireysel başvurunun Anayasa Mahkemesince, 30 günlük başvuru süresine uyulmaması gerekçesiyle reddedilmesine ilişkindir.

Başvuran, 23 Ağustos 2015 tarihinde Adana'da PKK'nın çağruları üzerine gerçekleşen gösteri sırasında güvenlik güçlerine el yapımı patlayıcı ile saldırı girişiminde bulunduğu şüphesiyle tutuklanmıştır.

26 Ağustos 2015 tarihinde Adana Sulh Ceza Mahkemesi, başvuranın terör örgütüne üye olduğu şüphesiyle tutuklu yargılanmasına karar vermiştir. Tutuklama kararında mahkeme söz konusu suçun Ceza Muhakemesi Kanunu'nun ("CMK") 100. maddesinde sayılan "katalog" suçlar arasında yer aldığını belirtmiştir.

6 Kasım 2015 tarihli iddianame ile başvuran diğerlerinin yanı sıra, yasadışı bir örgüte üye olmak ve bu örgüt adına suç işlemekle suçlanmıştır.

Başvuran, tutuklu yargılandığı süre boyunca, serbest bırakılması için çok sayıda talepte bulunmuş ve bu talepler Adana Ağır Ceza Mahkemesi tarafından reddedilmiştir. Adana Ağır Ceza Mahkemesi, kararlarını gerekçelendirmek için, çoğunlukla, ilgili suçlar için kanunda öngörülen cezaların ağırlığına, söz konusu suçların CMK'nın 100 § 3 maddesinde sayılan suçlar arasında yer almasına ve başvuranın kaçma riskine atıfta bulunmuştur.

22 Mart 2016 tarihinde Adana Cumhuriyet Savcısı, başvuran hakkında kasten polis memurlarını öldürmeye teşebbüs etmek ve Devletin birliğini ve bütünlüğünü bozmak suçlarını işlediğinden bahisle başka bir iddianame düzenlemiştir. Suçlamalar, 23 Ağustos 2015 tarihli gösteri sırasında meydana gelen aynı eylem ve olaylara dayanmaktadır. Yeni dava, ilk dava ile birleştirilmiştir.

12 Mayıs 2016 tarihinde tutuksuz yargılanmasına karar verilen başvuran hakkında 23 Haziran 2016 tarihli duruşmada terör örgütüne üye olma, kasten öldürmeye teşebbüs, polise mukavemet ve terör örgütü lehine propaganda yapmak gibi çeşitli suçlardan hapis cezasına hükmedilmiş ve hakkında yakalama emri düzenlenmiştir.

Yargıtay, 3 Şubat 2017 tarihli kararı ile başvuranın terör örgütü üyeliğinden mahkûmiyetine ilişkin ilk derece mahkemesi kararını onamış ve kararın geri kalan kısmının bozulmasına karar vermiştir. 8 Haziran 2017 tarihinde Adana Ağır Ceza Mahkemesi,

⁴ Erkan Aydın / Türkiye Kararı, no. 8512/20, 21 Ocak 2025. <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-242032>

Yargıtay'ın kararı doğrultusunda bir karar vermiştir. 11 Haziran 2017 tarihinde yakalama emri infaz edilmiş ve başvuran cezaevine konulmuştur. 14 Mart 2018 tarihinde Yargıtay 8 Haziran 2017 tarihli kararı onamıştır.

Başvuran Yargıtay kararının tebliğ edilmesinin ardından, 20 Haziran 2018 tarihinde Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuruda bulunmuş ve esas olarak Sözleşme'nin 5. maddesi kapsamındaki anayasal haklarının ihlâl edildiğinden şikâyetçi olmuştur.

Anayasa Mahkemesi, 29 Temmuz 2019 tarihinde, yerleşik içtihadına atıfta bulunarak, başvuranın tutukluluk süresinin uzunluğu ve tutukluluk halinin uzatılmasına ilişkin kararların gerekçesiz olduğuna ilişkin şikâyetleri yönünden başvuruda bulunmak için otuz günlük süreye uyulmadığı gerekçesiyle kabul edilemezlik kararı vermiştir.

Başvuran, Sözleşme'nin 5. maddesine dayanarak, tutukluluk süresinin uzunluğu ve tutukluluk halinin devamını haklı çıkaracak ilgili ve yeterli gerekçelerin bulunmadığını iddia etmiş ve Sözleşme'nin 5 § 3 maddesi kapsamındaki haklarının ihlâl edildiğini ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Mahkeme, Komite olarak verdiği kararda, Hükûmetin, başvurunun kabul edilebilirliğine ilişkin iki itirazda bulunduğunu belirtmiştir. Buna göre Hükûmet ilk olarak, Anayasa Mahkemesine bireysel başvurunun, kanunda öngörülen otuz günlük süre içerisinde yapılmadığını belirtmiş ve Mahkemeyi, başvuruyu iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez ilan etmeye davet etmiştir. Hükûmetin ikinci itirazı ise başvuranın, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 141. maddesinde belirtilen iç hukuk yolundan yararlanmadığına ve Sözleşme'nin 5 § 3 maddesinin ihlâl edilmediğine ilişkindir.

Mahkeme, iç hukuk yollarının tüketilmesi kuralına ilişkin ilkelerin, Vučković ve Diğerleri / Sırbistan ((ön itiraz) [GC], no. 17153/11 ve 29 diğerleri, §§ 69-77, 25 Mart 2014) kararında ortaya konduğunu belirtmiş ve Sözleşme'nin 35 § 1 maddesi uyarınca, “ancak tüm iç hukuk yolları tüketildikten sonra konuyu ele alabileceğini” yinelemiştir.

Mahkeme, şikâyetlerin, iç hukukta öngörülen şekil şartlarına ve süre sınırlamalarına uygun olarak ilgili ulusal organa yapılmış olmasını gerektirdiğini kaydederek bir başvuranın bu gereklilikleri yerine getirmediği durumlarda, başvurusu ilke olarak iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez ilan edilmesi gerektiğini ifade etmiştir (ibid., § 72 ve buradaki referanslar).

Mahkeme, Hükûmet tarafından sunulduğu üzere, başvuranın 12 Mayıs 2016 tarihinde tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldığını ve 20 Haziran 2018 tarihinde Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuruda bulunduğunu ayrıca, başvuranın Sözleşme'nin 5 § 3

maddesine ilişkin şikâyetlerini otuz günlük süre içerisinde yaptığını gösteremediğini de tespit etmiştir.

Mahkeme, başvuranın Anayasa Mahkemesi'ne başvurusunu tahliye edildiği tarihten itibaren otuz gün içerisinde yapmadığını belirterek iç hukuktaki süre sınırlamasına uymadığı kanaatine varmış ve yukarıdaki değerlendirmeleri de göz önünde bulundurarak, başvurunun, Sözleşme'nin 35 §§ 1 ve 4. maddeleri uyarınca iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

3

ADİL YARGILANMA HAKKI

5. Ukrkava / Ukrayna⁵ Kararı

Öz: *Başvuru, Ukrayna Yüksek Mahkeme Büyük Dairesi'nin iç hukukun açık ve net bir hükmünü öngörülemez bir şekilde uyguladığı ve dolayısıyla Sözleşme'nin 6. maddesinin ihlâl edildiği iddiasına ilişkindir.*

Limited şirket olan başvuran 2011 yılında Devlet Tasarruf Bankası (Banka) ile bir kredi sözleşmesi ve buna bağlı bir ipotek sözleşmesi imzalamıştır. İpotek sözleşmesinde yasal bir yıllık süre yerine on yıllık bir zamanaşımı süresi öngörülmüştür.

Banka'nın Mayıs 2016 tarihinde kredinin geri ödenmesi için talepte bulunmasına rağmen başvuranın talebi yerine getirmemesi üzerine, Banka Kasım 2017 yılında ipoteği paraya çevirmek için ipotek sözleşmesini noterde tasdik ettirmiştir.

Başvuran, ipotek sözleşmesinin süresinde noterde tasdik ettirilmediğinin tespiti için Ticaret Mahkemesine başvurmuştur. Başvuranın talebini kabul eden Ticaret Mahkemesi Noterlik Kanunu'nun 88. maddesine göre her iki tarafın da tüzel kişilik olması halinde ipotek sözleşmesinin etkili olduğu tarihten itibaren bir yıllık yasal süre içerisinde noterde tasdik edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Dolayısıyla Mayıs 2016 tarihinden Kasım 2017 tarihine kadar bir yıllık yasal süre geçtiği ve ipotek sözleşmesinin usulüne uygun olarak tasdik edilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu karar istinaf mahkemesi tarafından onanmıştır. Temyiz incelemesini yapan ilgili Yüksek Mahkeme'nin Ticaret Dairesi, yasal bir zamanaşımının sözleşmeyle artırılıp artırılmayacağına ilişkin değerlendirme yapmak gerektiğinden davadaki yargı yetkisinden Yüksek Mahkeme Büyük Dairesi lehine feragat etmiştir.

Yüksek Mahkeme Büyük Dairesi, Temmuz 2019 tarihinde verilen kararı bozarak başvuran şirket aleyhine karar vermiştir. Noterlik Kanunu'nun 88. maddesinde öngörülen sürelerin taraflar arasında yapılan bir anlaşmayla değil, yalnızca yasama yoluyla değiştirilebileceğine karar verilmiştir. Ayrıca hem gerçek hem de tüzel kişiler için uygulanan üç yıllık genel dava açma zamanaşımı süresinin, mevcut davaya konu ipotek sözleşmesini tasdik etme işlemi hakkında da uygulanması gerektiği belirtilmiştir. Sonuç olarak, Noterlik Kanunundaki tüzel kişiler için bir yıl, gerçek kişiler için üç yıl olarak belirlenen noter tasdik süresinin ayrımcı nitelikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Başvuran, Eylül 2019 tarihinde Noterlik 88. maddesinin 1. fıkrasının Anayasa'ya uygunluğunun denetlenmesi için Anayasa Mahkemesine başvurmuştur. Başvurudan iki gün sonra icra takibi başlatılmış ve devamında haciz uygulanmıştır. Anayasa Mahkemesi Temmuz 2020 tarihinde söz konusu düzenlemenin Anayasa'ya uygun olduğuna karar vermiş ve farklı

⁵Ukrkava / Ukrayna Kararı, no. 10233/20, 6 Şubat 2025. <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-241576>

süreler öngörülmesinin yasama yetkisi içerisinde olduğunu, hükmün açık ve anlaşılır olduğunu belirtmiştir. Bunun üzerine başvuran şirket Temmuz 2020 tarihinde Yüksek Mahkeme Büyük Dairesine olağanüstü kanun yoluna başvurarak, Anayasa Mahkemesinin ilgili hükmü Anayasa'ya uygun bulunduğunu belirterek davanın tekrar ele alınmasını talep etmiştir. Bu talep reddedilmiştir.

Başvuran şirketin tasfiye sürecinde olması nedeniyle Mayıs 2023 tarihinde ipoteğin icrası askıya alınmıştır.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Mahkeme, başvuran şirket ve Banka'nın her ikisinin de tüzel kişilikleri olduğuna dikkat çekerek, Noterlik Kanunu'nun 88. maddesinin yoruma açık olmadığını belirtmiştir. Ayrıca bu durumun Anayasa Mahkemesi tarafından da tespit edildiğine dikkat çekilmiştir. Dolayısıyla Mahkeme, Yüksek Mahkeme Büyük Dairesi tarafından yapılan yorum değişikliğinin içtihat farklılıklarını gidermekten ziyade kanuni bir değişiklik niteliği taşıdığını değerlendirmiştir.

Hükümet, Yüksek Mahkeme Büyük Dairesinin kararının Noterlik Kanunu'nda değişiklik yapılması için tetikleyici bir etkisinin bulunduğunu ileri sürmüştür. Ancak Mahkeme, en yüksek yargı merciinin, açıkça anlaşılır ve yoruma kapalı bir hükmü uygulamaktan kaçınmasının, yasama organını söz konusu hükmün değiştirilmesine teşvik edici meşru bir yol olduğuna katılmamıştır.

Yüksek Mahkeme Büyük Dairesi, kararında, hukuk davalarının açılması için gerekli görülen süre ile Noterlik Kanunu uyarınca ipotek sözleşmesinin noter tasdiki için belirlenen süre arasındaki farkın giderilmesi gerektiğini belirtmiş ise de Mahkeme, Yüksek Mahkeme Büyük Dairesinin yirmi yılı aşkın süredir varlığını sürdüren söz konusu uygulamanın ciddi olumsuz sonuçlar doğurduğunu ya da böyle bir köklü değişiklik yapmayı gerekli gösterecek bir sebebin bulunduğunu ortaya koyamadığını tespit etmiştir.

Sonuç olarak AİHM, Yüksek Mahkeme Büyük Dairesinin, meclis tarafından noter tasdiki için öngörülen açık ve kesin bir yıllık süreyi, hükmün kendisiyle çelişen bir biçimde, zorlayıcı bir gerekçe olmaksızın yeniden yorumladığı sonucuna ulaşmıştır. Mahkeme bu nedenle, Noterlik Kanunu'nun 88. maddesinde yer alan açık hükümlerin yeniden yorumlanmasının yargılamanın sonucunu öngörülemez hale getirdiği ve hukuki belirlilik ilkesine aykırı olduğu sonucuna ulaşmış ve Sözleşmenin 6. maddesinin 1. fıkrasının ihlâl edildiğine karar vermiştir.

4

ÖZEL VE AİLE HAYATINA SAYGI HAKKI

6. Macharık / Çek Cumhuriyeti⁶ Kararı

Öz: Başvuru, başvuranın başka bir şüpheli ile yaptığı e-posta yazışmalarının içeriğine dayanılarak mahkûm edilmesinin, Sözleşme'nin adil yargılanma hakkını koruma altına alan 6. maddesini ve özel hayata saygı hakkını koruma altına alan 8. maddesini ihlâl ettiği iddialarına ilişkindir.

Vergi kaçakçılığı suçuna ilişkin pek çok şüphelinin yer aldığı bir soruşturma dosyasında, başka bir şüpheli hakkında e-posta içeriklerinin elde edilmesi yönünde savcılık istemi doğrultusunda mahkeme emri alınmıştır. Bu kapsamda başvuranın üçüncü bir kişi ile yaptığı yazışmalar tespit edilerek hakkında vergi kaçakçılığı suçundan ceza soruşturması açılmıştır. Yargılamada e-posta içeriklerine de dayanılmış ve başvuran vergi kaçakçılığı suçundan mahkûm edilmiştir. Gerek ilk derece mahkemesi, gerekse sırasıyla İstinaf, Temyiz ve Anayasa Mahkemesi, söz konusu mahkeme emrinin Ceza Muhakemesi Kanununun iletişimin denetlenmesine ilişkin hükümlerine uygun olduğunu belirtmiş ve e-posta içeriklerinin kullanılmasının hukuka aykırı olmadığına karar vermiştir. Ancak her bir derece yargılamasında, e-posta içeriklerinin elde edilmesine ilişkin Ceza Muhakemesi Kanununun farklı hükümleri referans alınmıştır. Ayrıca bu hükümlerin hiç biri tam olarak geçmişe yönelik mesaj içeriklerinin elde edilmesine imkân tanımamaktadır.

Başvuran, e-posta yazışmalarının uygun bir yasal dayanak olmaksızın, Sözleşme'nin 8. maddesindeki güvencelerin ihlâl edilerek elde edilmesinden şikâyetçi olmuştur. Başvuran bunun sonucu olarak adil yargılanmadığını belirterek Sözleşme'nin 6. maddesinin ihlâl edildiğini iddia etmiştir.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Mahkeme, somut başvuruda başvuranın vergi suçundan mahkûm edilmesine yol açan belirleyici delillerin e-posta içerikleri olduğunu kabul etmiştir. Ancak bu delillerin elde edilmesine ilişkin mahkeme emrinin yasanın hangi hükmüne dayandığına dair bir netlik olmadığına altını çizmiştir. Bu kapsamda Mahkeme, başvuranın davasında iç hukukun yorumlanması ve uygulanmasının açıklık ve tutarlılıktan yoksun olduğu ve bu nedenle Sözleşme'nin 8. maddesinin amaçları açısından öngörülebilir olmadığı sonucuna varmış ve yasallık kriterine uygun olmayan müdahale nedeniyle başvuranın özel hayata ve yazışmalarına saygı hakkının ihlâl edildiğine karar vermiştir. Mahkeme adil yargılanma hakkına ilişkin olarak ise farklı bir bakış açısı ele almıştır. Mahkeme hükme esas alınan delilin Sözleşme'nin 8.

⁶ Macharık / Çek Cumhuriyeti Kararı, no. 51409/19, 33284/22, 13 Şubat 2025.
<https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-241743>

maddesi anlamında hukuka uygun olarak elde edilmemiş olmasına rağmen yerel mahkemeler tarafından kullanılmasının otomatik olarak Sözleşme'nin 6. maddesinin ihlâlini gerektirmediğini vurgulamıştır. Mahkemeye göre bu gibi bir durumda yargılamanın bir bütün olarak adil olup olmadığının incelenmesi gerekmektedir. Buna göre Mahkeme, başvurana kendisini savunabilmek ve argümanlarını sunabilmek için yeterli fırsatın verilmiş olmasını, soruşturma makamlarının delillerin elde edilmesi noktasında kötü niyetle hareket ettiğine dair bir bulgunun bulunmamasını, başvuranın mesaj içeriklerini inkâr etmemiş olmasını ve suçun işleniş biçimine göre başvuranın 8. madde kapsamındaki haklarına nispeten hafif bir müdahalede bulunmuş olmasını bir bütün olarak dikkate almıştır. Sonuç olarak Mahkeme, ihtilafli delillerin kabul edilmesiyle yargılamanın genel olarak adilliğine telafi edilemez bir şekilde zarar verilmediği sonucuna ulaşarak başvuranın adil yargılanma hakkının ihlâl edilmediğine karar vermiştir.

7. Romanchenko ve Kharazishvili / Gürcistan⁷ Kararı

Öz: *Başvuru, ceza yargılaması çerçevesinde başvuruların telefon görüşmelerinin dinlenmesi ve kaydedilmesinin Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamında özel hayatlarına ve yazışmalarına saygı gösterilmesi hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.*

Gürcistan vatandaşı olan birinci başvuran, Gürcistan'da bulunan Naderi Ltd adlı şirketin kurucusu D.N. adlı şahsın avukatı olarak görev yapmaktadır. İkinci başvuran da birinci başvuranın eşidir. Gürcistan Maliye Bakanlığınca elde edilen operasyonel bilgilere göre; Naderi Ltd. adlı bir şirketin kurucusu olan İran vatandaşı D.N. tarafından Gürcistan'a ithal edilen yaklaşık 400.000 paket sigaranın özel tüketim damgası olmadan satılmasının planlandığı iddia edilmiştir. Söz konusu operasyonel bilgi üzerine, Başsavcılığın talebi doğrultusunda 7 Kasım 2020 tarihinde Tiflis Şehir Mahkemesi'nce, aralarında başvuranların da bulunduğu toplam sekiz kişinin bir ay boyunca telefon iletişimlerinin dinlenmesi ve kaydedilmesine izin verilmiştir. Tiflis Şehir Mahkemesi kararında, başvurunun Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 1433 § 2 (a) maddesinin gerekliliklerine uygun olduğu, zira soruşturulan suçun ceza muhakemesi hukuku kapsamında gizli soruşturma tedbirlerinin kullanılmasına yol açabilecek suçlar kategorisine girdiği, ayrıca başvuruda bulunulan kişilerin bu suçu işlediğine veya bu suçla doğrudan bağlantılı bir kişiden bilgi aldığına veya bu kişiye bilgi aktardığına dair makul bir şüphenin mevcut olduğu gerekçesine dayanmıştır. Mahkeme kararında ayrıca talep edilen soruşturma tedbirinin uygulanmasının gerekli olduğunu ve soruşturma için gerekli olan

⁷ Romanchenko ve Kharazishvili / Gürcistan Kararı, no. 33067/22, 37832/22, 18 Şubat 2025.
<https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-241830>

bilgilerin başka bir yolla elde edilmesinin imkânsız olması veya makul olmayan bir şekilde aşırı çaba gerektirmesi nedeniyle tedbirin haklı olduğunu belirtmiştir. Başvuranların söz konusu karara karşı itirazları reddedilmiştir. Başvuranlar, söz konusu dinleme tedbiri nedeniyle Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlâl edildiğini ileri sürerek Mahkemeye başvurmuşlardır.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Mahkeme, öncelikle telefonlarının dinlenmesinin başvuranların özel hayatına saygı hakkına müdahale teşkil ettiğini belirterek söz konusu tedbirin kanuniliği konusunda şu değerlendirmelerde bulunmuştur: Mahkeme, başvuranların telefon görüşmelerinin dinlenmesinin iç hukukta, yani CMK'nın ilgili hükümlerinde (1433. madde) yasal bir dayanağının olduğunu ve bu yasal dayanağın başvuranlar tarafından erişilebilir olduğunu kaydetmiştir. Ancak Mahkeme başvuranların, iç hukukun niteliğinin Sözleşme standartlarının altında kaldığından şikâyetçi olduklarını ve başvuranların daha ziyade iç hukukun somut olarak uygulanma şekline itiraz ettikleri davalarda, kural olarak dikkatini kanunun kendisine değil, belirli koşullarda kanunun başvurana uygulanma şekline odaklandığını belirtmiştir (bkz. Goranova-Karaeneva/Bulgaristan, no. 12739/05, § 48, 8 Mart 2011 ve Dragojević, yukarıda anılan, § 86).

Bu kapsamda Mahkeme, başvuranların telefon görüşmelerinin dinlenmesine ve kaydedilmesine izin veren yerel mahkeme kararında makul bir şüphenin bulunduğu belirtilmediğini ancak, başvuranların söz konusu suçu işlemeyi planladıklarına ya da suçla ilgili önemli bilgilere sahip olduklarına dair makul bir şüphe bulunduğu ilişkin hiçbir gerçek ayrıntıya yer verilmediğini belirtmiştir. Buna ek olarak Mahkeme, yerel mahkeme kararında başvuranlar hakkında uygulanan dinleme tedbirinin izlenen herhangi bir meşru amaçla orantılı olup olmadığının değerlendirilmediğini belirtmiştir. Mahkeme yerel mahkeme kararında basitçe, talep edilen dinleme tedbiri sonucunda elde edilen bilgilerin soruşturma için temel öneme sahip olacağı ve bu tür bilgilerin başka herhangi bir yolla elde edilmesinin imkânsız olacağı şeklindeki yasal ifadelerin kullanıldığını, ancak yerel mahkemenin bu sonuca nasıl vardığına dair somut gerekçelerini açıklamadığını, yerel mahkemenin savcılığın başvurusunu desteklemek için sunduğu materyali ne ölçüde incelediğinin açık olmadığını, çünkü mahkeme kararının gerekçesinde davanın belirli olaylarına atıfta bulunmadığı gibi bu olaylara ilişkin herhangi bir özel gerekçe de sunulmadığını belirtmiştir. Bu tespitler ışığında Mahkeme somut olayda, yerel mahkemeler tarafından yorumlandığı ve uygulandığı şekliyle ilgili iç hukukun, kamu makamlarına tanınan takdir yetkisinin kapsamı ve kullanılma şekli konusunda makul bir açıklık sağlamadığı ve özellikle de uygulamada olası suiistimallere karşı yeterli güvenceler sağlamadığı kanaatine vararak Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlâl edildiğine karar vermiştir.

8. Toth ve Crişan / Romanya⁸ Kararı

Öz: Başvurular, polis memuru olan başvuranların, görevlerini ifa ederken kamuya açık bir caddede çekilmiş fotoğraflarını hakaret içerdiği iddia edilen bir yazı ile Facebook sosyal medya platformunda paylaşan ve yorumlarda ikinci başvuranın adını ifşa eden şahıs aleyhine açtıkları haksız fiil davasının reddedilmesi nedeniyle Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamında özel hayatlarına ve itibarlarına saygı gösterilmesi haklarının ihlâl edildiği iddiasına ilişkindir.

Oradea yerel polis teşkilatında (Poliția Locală Oradea) polis memurları olarak görev yapan başvuranlar, 8 Nisan 2016 tarihinde C.T. ve annesini, evsel atıkların atılması ve bu iki özel şahsın kendilerine karşı sergiledikleri davranışlar nedeniyle para cezasına çarptırmıştır. C.T.'nin para cezasına itiraz etmesi üzerine ulusal mahkemeler; C.T.'nin evsel atıkları uygun olmayan bir yere bıraktığını ancak başvuranlara hakaret etmediğini tespit etmiştir. Ayrıca, mahkemeler, başvuranların C.T.'ye karşı uygun olmayan davranışlarda bulunduğunu ve C.T.'nin olay tarihinde tıbbi tedavi gerektirmeyen bedensel yaralanmalara maruz kaldığını tespit ederek C.T.'ye verilen para cezasının indirilmesine karar vermiştir.

Aynı tarihte (8 Nisan 2016) C.T., kişisel Facebook hesabını kullanarak “Oradea biziz” (Oradea suntem noi) adlı herkese açık Facebook grubunda başvuranların fotoğrafıyla birlikte olay hakkında görüşlerini içeren bir gönderi paylaşmıştır. C.T.'nin paylaşımı doksan iki yorum almış ve yaklaşık 160 kişi tarafından “beğenilmiştir”. Başvuranların iddiasına göre, söz konusu gönderi yetmiş üç kez de paylaşılmıştır. Ayrıca, C.T., gönderisine yapılan yorumlara verdiği cevaplardan birinde kendisine kimliğinin sorulması üzerine ikinci başvuranın adını ifşa etmiştir.

Başvuranlar, C.T.'nin paylaşımının itibarlarını zedelediğini belirterek kendisine karşı tazminat davası açmış ve ayrıca C.T.'nin yerel gazetelerde ve Facebook grubunda özür dilemesini talep etmiştir. Oradea Bölge Mahkemesi, paylaşımın başvuranların imajına zarar vermediğini belirterek davayı reddetmiştir. Başvuranların karar itiraz etmesi üzerine; Bihor İl Mahkemesi, paylaşımın yalnızca C.T.'nin kişisel görüşünü yansıttığını belirterek başvuranların itirazını reddetmiştir.

Başvuranlar, red kararına karşı temyiz yasa yoluna başvurmuştur. Temyiz başvurusunu değerlendiren Oradea Temyiz Mahkemesi, paylaşımın ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini, başvuranların kamu görevlisi olarak eleştiriye daha açık olması gerektiğini ve C.T.'nin üçüncü kişilerin yorumlarından sorumlu tutulamayacağını belirterek itirazı kesin olarak reddetmiştir.

⁸ Toth ve Crişan / Romanya Kararı, no. 45430/19, 18 Şubat 2025. <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-241975>

Mahkemenin Değerlendirmesi

Mahkeme, başvuruların özel hayata ve itibara saygı hakkına ilişkin şikâyetini Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamında incelemiş ve davanın bu hüküm çerçevesinde değerlendirilebileceğini belirtmiştir. Mahkeme, C.T.'nin, başvuruların fotoğrafını kamuya açık bir platformda izinsiz paylaşmasının ve ikinci başvuranın ismini gönderiye yapılan yorumlarda ifşa etmesinin, Sözleşme'nin 8. maddesinin uygulanmasını gerektirecek bir müdahale oluşturduğunu tespit etmiştir.

Mahkeme, ulusal yargı mercilerinin, başvuruların özel hayata saygı hakkı ile C.T.'nin ifade özgürlüğü arasındaki dengeyi doğru bir şekilde kurup kurmadığını incelemiştir. Bu bağlamda, Mahkeme, ilk olarak: paylaşımın kamu yararına ilişkin bir tartışmaya katkı sunduğunu ve polis memurlarının mesleki davranışları hakkındaki eleştirilerin demokratik toplumlarda önem arz ettiğine işaret etmiştir. Bununla birlikte, polis memurlarının politikacılar gibi kamuya mal olmuş kişiler olmadığını vurgulamış ve bu nedenle geniş çaplı bir kamusal ilgiye maruz kalmamaları gerektiğini belirtmiştir.

Mahkeme, fotoğrafın çekildiği koşulları da incelemiş ve başvuruların kamuya açık bir alanda görevlerini ifa ederken fotoğraflarının çekildiğini göz önünde bulundurarak, fotoğrafın rıza dışı yayınlanmasına rağmen özel hayata saygı hakkını ihlâl etmediğini tespit etmiştir. Ayrıca, Mahkeme; C.T.'nin paylaşımında hakaret içeren veya gerçeğe aykırı ifadeler bulunmadığını ve başvuruların itibarı üzerinde somut bir zarar oluşturmadığını değerlendirmiştir. Diğer yandan, Mahkeme, C.T.'nin gönderisinin herhangi bir kısıtlama olmaksızın kamuya açık bir çevrimiçi platformda yayınlanmasına rağmen, gönderinin aldığı beğeni ve yorum sayısını dikkate aldığı; kamuoyunun ilgisini fazla çekmediğini veya fazla tepki uyandırmadığını gözlemlemiştir.

Öte yandan, Mahkeme, üçüncü kişilerin yorumlarının rencide edici olabileceğini kabul etmiş; ancak dosyada C.T.'nin facebook grubunun yöneticisi olduğu veya yapılan yorumları kontrol etme yetkisinin bulunduğunu gösteren bir delil bulunmaması nedeniyle bu yorumlardan hukuken sorumlu tutulamayacağını değerlendirmiştir.

Sonuç olarak, Mahkeme; ulusal mahkemelerin, Mahkeme'nin içtihadında belirtilen kriterlere uygun olarak, başvuruların özel hayata saygı hakkı ile paylaşım yapan şahsın ifade özgürlüğü hakkı arasında adil bir denge kurduğu kanaatiyle Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlâl edilmediğine oybirliğiyle karar vermiştir.

5

MÜLKİYET HAKKI

9. Bora Uzun ve diğeri / Türkiye⁹ Kararı

Öz: *Başvuru, kamulaştırmaz el atma davası neticesinde hükmedilen tazminatın ödenmemesi suretiyle yerel mahkeme kararlarının uygulanmamasının mülkiyet hakkını ihlal ettiğine ilişkindir.*

Somut başvuruda başvuranlar, taşınmazlarına kamulaştırma usulü izlenmeden el atıldığı iddiasıyla Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde Ortadoğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) aleyhine kamulaştırmaz el atma davası açmıştır. Yapılan yargılama neticesinde Asliye Hukuk Mahkemesi, başvuranlar lehine ve Ortadoğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) aleyhine tazminat talebini kabul etmiştir. Kanun yollarının tüketilmesinin ardından başvuranlar, kesinleşen karar üzerinden icra takibi başlatmıştır. ODTÜ, çeşitli tarihlerde kısmi ödemeler gerçekleştirmişse de tazminatın tamamını ödememiştir.

Tazminatın tamamının ödenmemesi üzerine başvuranlar Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur. AYM, başvuranlar lehine manevi tazminat ödenmesine ve tazminatın ödenmeyen kısmının ödenmesini sağlamak üzere kararının bir örneğini ODTÜ'ye göndermiştir. Ancak gelinen aşamada başvuranlara tazminatı tam olarak ödenmemiştir.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Başvuranlar, Sözleşme'nin 6. maddesi çerçevesinde mahkemeye erişim haklarının ve Sözleşmeye Ek 1 No.lu Protokolün 1. maddesi uyarınca mülkiyet haklarının ihlâl edildiğini iddia etmişlerdir.

Hükûmet, başvuranların çeşitli tarihlerde mevcut alacaklarının bazı kısımlarını üçüncü şahıslara temlik ettiklerini, devredilen kısımlar bakımından başvuranların alacaklı olmaktan çıktıklarını, bu durumun üçüncü kişileri de etkileyen sonuç doğurduğunu belirterek iddiasını destekleyen Yargıtay kararlarını dosyaya sunmuştur. Sonuç olarak Hükûmet, bahsedilen konuda başvuranların Mahkemeyi bilgilendirmediklerini, bu sebeple başvuru hakkının kötüye kullanıldığından başvurunun kabul edilemez olduğuna karar verilmesini talep etmiştir.

Mahkeme, mevcut başvurunun; tazminat alacağına ilişkin mahkeme kararının icra edilmemesi ile ilgili olduğunu ve tazminat alacaklısının kim olduğu sorusunun uyuşmazlığın çözümünde kritik bir olgu olduğunu tespit etmiştir. Mevcut başvuru bakımından Mahkeme, başvuranların alacaklarının bir kısmını devretmelerine rağmen Mahkemeyi bilgilendirmediklerini tespit etmiştir. Başvuranların hak ettiklerinden daha az miktarda talepte

⁹ Bora Uzun ve diğeri / Türkiye Kararı, no. 6783/18, 21 Ocak 2025. <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-242033>

bulunmalarının durumu değiştirmeyip Mahkeme açısından eksik ve dolayısıyla yanılıcı bilgi teşkil ettiğini vurgulamıştır.

Sonuç olarak başvuranlar, yaklaşık %99'a ulaşan temlikin varlığından ve kendilerinin talepte bulunabilecek durumda olmadıklarından Mahkemeyi haberdar etmemiştir. Mahkeme ise, bu koşullar altında yanılmak kastıyla kendisinden bilgi saklandığı ve bireysel başvuru hakkının kötüye kullanıldığı sonucuna ulaşmıştır.

Mahkeme, Hükümetin ön itirazını kabul ederek başvuru hakkının kötüye kullanılması sebebiyle başvurunun kabul edilemez olduğuna oybirliği ile karar vermiştir.

10. Cemil Özgür / Türkiye¹⁰ Kararı

Öz: *Başvuru; kamulaştırılan taşınmazın bir süre amacına uygun şekilde kullanıldıktan sonra üçüncü kişiye devredilmesi üzerine eski malikin taşınmazın iadesi talebinin reddedilmesi hakkındadır.*

Başvurana ait taşınmaz, usulüne uygun şekilde kamulaştırılmış ve kamulaştırma bedeli kendisine ödenmiştir. Kamulaştırılan taşınmaz ise memur lojmanı inşa edilmek üzere kullanılmıştır. Taşınmaz, bu amaçla yaklaşık otuz yıl kullanıldıktan sonra 180 adet lojman, alışveriş merkezi ve ofislerden oluşan bir karma kompleks yapılmak üzere özel bir şirkete devredilmiştir.

Başvuran, bunun üzerine taşınmazın kendisine iadesi amacıyla dava amışsa da taşınmazın yine kamusal amaca tahsis edilmiş olması ve 5 yıldan uzun süredir kullanılmış olduğu gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. Kanun yollarından geçen karar kesinleşmiştir.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Mahkeme, ilk olarak, usulüne uygun kamulaştırmadan sonra taşınmazın kamu yararı kullanımının sona ermesi halinde eski malikine iade edilmesinin, mülkiyet hakkının bir gereği olmadığını belirtmiştir. Bununla birlikte Mahkeme, devletlerin eski malike iade bakımından hukuki düzenleme yapabileceklerini belirtmiştir.

Mevcut başvuruda ise başvuran, taşınmazın kamulaştırma amacına yönelik tahsis durumunun ortadan kalkması sebebiyle Kamulaştırma Kanunu'nun 22. maddesi uyarınca taşınmazın kendisine iadesi bakımından bir hak ve meşru beklentisinin olduğunu ileri sürmüştür.

¹⁰ Cemil Özgür / Türkiye Kararı, no. 79705/16, 28 Ocak 2025. <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-242215>

Mahkeme, şartlar oluştuğunda İdare'nin taşınmazı eski malikine iade etmesi gerektiğine dair Yargıtay kararı bulursa da bu kararların istisnai nitelikte olup meşru beklentinin tanınması bakımından yeterli olmadığını ifade etmiştir.

Mahkeme, devamla, belirtilen istisnai kararların meşru beklenti oluşturduğunu kabul etse bile başvurunun yine de kabul edilemez olduğunu belirtmiştir.

Mahkemeye göre; yasama organının, kamulaştırmadan itibaren belli süre geçtikten sonra mülkün geri alınmasını engelleyen düzenleme getirebilmesi mümkündür. Aksi durumda yetkililer, usulüne uygun kamulaştırmadan itibaren uzun süre geçtikten sonra kamu yararına kullanılan taşınmazın satılması durumunda, satıştan elde ettiği sermaye kazancının büyük bölümünü eski malike iade etmek zorunda kalacaktır. Bu durum, İdare bakımından satış değeriyle eşdeğer başka mülklerin edinilmesine engel oluşturacaktır.

Başvuru konusu taşınmazın kamulaştırma davası neticesinde tespit edilen piyasa değeri başvurana ödenmiştir. Ayrıca bu bedelin belirlenmesi de çekişmeli yargılama süreci ile tamamlanmıştır. Yaklaşık 37 yıldır da başvuran, taşınmaz üzerinde herhangi bir hakka sahip olmamıştır. Mevcut başvuruda başvuran, Yargıtay'ın kendi lehine olan istisnai kararları aracılığıyla taşınmazın elde ettiği değer artışını kazanmayı amaçlamıştır.

Mahkeme, son olarak, kamulaştırılan taşınmazın belli süre kullanıldıktan sonra devredilmesinin tek başına mülkü iade etme gerekliliği oluşturmadığını belirtmiştir. Mahkeme, ekonomik ve bütçesel mülahazalarla hareket eden Devletlerin iade bakımından düzenleme yapma noktasında takdir yetkisi olduğunu da vurgulamıştır.

Mahkeme, mevcut başvuruda başvuranın meşru beklentiye sahip olduğunu kabul etse bile mülkiyet hakkının gerektirdiği adil dengenin bozulmadığını kanaatine varmıştır.

Açıklanan gerekçelerle Mahkeme, Sözleşme'nin 35/3-a,b maddeleri uyarınca (*konu bakımından bağdaşmama, açıkça dayanaktan yoksunluk, önemli bir zarar görmemiş olma*) başvurunun kabul edilemez olduğuna oybirliği ile karar vermiştir.

İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı

Milli Mütadafa Cad. No: 8 Bakanlıklar Kızılay/ANKARA

T: 0 (312) 549 59 05 F: 0 (312) 549 59 27

e-mail: inhak@adalet.gov.tr